

ÉLŐFALU HÁLÓZAT

MAGAZIN

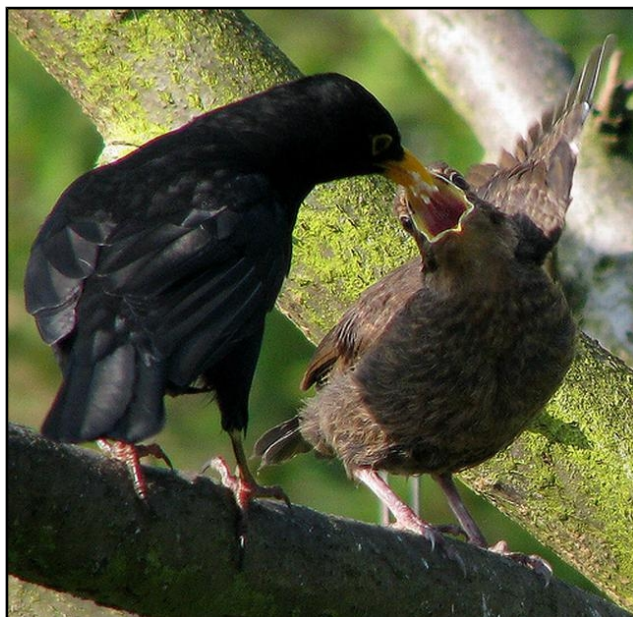
2013. NYÁR-ŐSZ

Hírlevél 97-98.

ÉRTÉKRENDI HAMISSÁGOK 2

Ingyenkifli?

Újfent baljós év elé nézünk, hiszen akár akarjuk, akár nem, máris a választási kampány szélsőségei zuhannak ránk minden irányból. A legújabb morzsa a „Feltétel nélküli alapjövedelem” (FNA) elmélete, azaz hogy mindenkinek alanyi jogon járjon egy havi összeg (felnőtt magyar állampolgárnak havi 50 ezer Ft, gyermeknek 25 ezer) s ezáltal megszűnik a mélyszegénység. Pofonegyszerű... Az ötlet nem új, hiszen tudtommal néhány arab olajországban van állampolgársági jogon járó alapjövedelem, s Brazília néhány tartományában is bevezették kísérletileg. Álomszerűen hangzik, de azért van itt némi bökkenő. S nem az a legsúlyosabb tisztázandó, hogy ki fizeti a cechet (nyilván nem a Tax Justice Network elemzése szerint az 1990 óta Magyarországról 180 milliárd eurónyi értéket kiszivattyúzók multik...), mert vélhetőleg az állam bácsi (feministáknak: néni). Itt a fő gond az, hogy a jelenlegi – buktatóktól

sem mentes – közmunkaprogram az ellenkezőjére fordulna 3 másodperc alatt: ki a fene fog dolgozni 50-60 ezer Ft-ért, ha munka nélkül is megkaphatja?! Nem a munkáról való leszoktatás veszélyes eszköze ez? Értékrendi furcsaságok esete. Arról nem is beszélve, hogy az emberek jelentős része ma sem tud mit kezdeni a havi keresettel s itt a hangsúly a havin van. A társadalom igen jelentős része egyszerűen képtelen a helyes és reális („takaró hosszúságához” mért) beosztásra. Valakinél egy hét alatt fogy el, valakinél kettő, de akad aki napok alatt a végére jár a havi keresetének, az összeg nagyságától függetlenül. Régen ezért volt napi fizetés/napi díj, és működött!

Természetesen az FNA gondolatában vannak megfontolandó elemek, de meg-

győződésem, hogy nem ez a megoldás, a fentiek miatt. A létbiztonság más úton segíthető elő. Régi olvasóink nosztalgiázhatnak egy sok évvel ezelőtti ÉH-ra emlékezve, amelyből idézek:

„Mi másra van szüksége az embernek a szép és boldog élethez, mint tiszta vízre, egészséges táplálékra, fedélre a feje fölött, családi békére és szerető emberekre? (Nem szó sze-

rinti idézet a Szív c. újságból.)

S mit teszünk ehelyett: hodályokat építünk, körbehalmozzuk magunkat felesleges, értéktelen, nevetséges kacatokkal, mindenféle élelmiszernek vagy éppen „üdtőnek” csúfolt vegyipari terméket rakunk az asztalunkra, ebből kifolyólag tönkreteszük-tönkre használjuk a Természetet magunk körül, betonkalickákban lakunk százával, ezrével összezsúfolva (a falvak meg kihalásra ítéltettek...) úgy, hogy még a szomszéd lakásban élőt sem ismerjük, iskolának nevezett agyamosodába/ rabszolgaképzőbe járattuk a gyermekeinket stb.” (Hírlevél 68., 2006-ból.)

Azaz az emberek vagy állampolgárok jussanak hozzá alapjogon fedélhez, tiszta vízhez és egészséges táplálékhoz. Bár ilyen alapon azt is követelhetném, hogy kapjuk/szerezzük vissza Magyarországot (kiktől? – jön a kérdés). A pénz ugye könnyen elszáll, nem biztos, hogy ennivaló lesz belőle (jelentős esetben folyadékká alakul), mert az ember gyenge teremtmény a vágyak tengerében.

Ha elvonatkoztatunk a médiából ömlő maszlagoktól s elkezdünk józanul gondolkodni, rájövünk, hogy vannak ennél fontosabb alapjogok is, amiket követelhetnénk, legalább az EU-n belül, (szorosan kapcsolatosan az „Emberi Jogokhoz”): például az „egyenlő munkáért, egyenlő bért!” joga. Kevés nagyobb igazságtalanság létezik annál, hogy egy londoni pék tízszer annyit keres, mint egy bolgár vagy román. Mert miért is, hiszen nem dolgozik többet?! Sőt! Én még mindig nem akarok cukrászdát nyitni Bécsben, de szeretném ugyanolyan feltételekkel előállítani-árusítani például a lekvárjaimat, mint osztrák „barátaink”. Nem érzem magam kevesebbet érőnek. Na ezen igazságokért küzdhetne az európai baloldal, zöldoldal válvetve. Megsúgom: nem fognak...

namzi

SZERKESZTŐSÉGI

- * Ezen szám szerkesztését még szeptemberben kezdtük el, de sajnos véges energiák miatt nem jutottunk a végére. A nyugalmasabb tél azonban jótékonyan hat a 97-98. ÉH elkészültére. Kicsit kiegészítjük, aktualizáljuk, leporoljuk a nyár végi port róla s már kész is. Mivel az eMÉH hírlevél és az ÉH magazin olvasói köre nem száz százalékosan fedi egymást, ezért a kétheti hírlevél maradandóbb írásaiból is válogatunk.
- * Az eMÉH hírlevél immár töretlenül járja a saját útját, számos támogató, jobbító visszajelzést kapunk. Továbbra is cél a két kiadvány harmonikus egységének a megteremtése. Mivel a világháló erőszakos térhódítása miatt a jelen magazin (a „papíros”, „nyomtatott”) válságjelekkel küzd, ezért elsősorban ennek fenntartásához várunk lelkes önkénteseket s ötleteket!
- * Köszönjük olvasóinknak a 2013-ban küldött támogatásokat a lap fenntartásához! Külön köszönet két kiemelt támogatóknak: Bíró Gergő Csabának és Orosz Katinak, akik nagyban hozzájárultak a két rendszeres kiadványunk fennmaradásához. Itt hívom fel a figyelmet, hogy változott az Egyesület (mint kiadó) számlaszáma: Visnyeszéplaki Faluvédő és Közművelődési Egyesület - OTP 11743002-29912371.

namzi

TALÁLKOZÓK

Gyümölcsészeti Találkozó

Helyszíne: Drávafok, Fodor-kúria

Ideje: 2014. február 21-23.

(péntek estétől vasárnap ebédig)

Program:

Péntek

17.00-tól érkezés

kb. 18.30-tól batyus vacsora, előtte, közben és utána pálinkakóstoló, hozott pálinkákból

Egyébként szabad program: beszélgetés, filmnézés...

Szombat

7.30 - 8.30 – Reggeli

8.30 - 12.00 – Beszámoló a zalai gyümölcsfajták térképezéséről. (1 óra, vetítéssel)
Beszélgetés a gyümölcsészeti gondnokság lehetőségéről és az ormánsági fajta-térképezésről. (1,5 óra)

A gyümölcsészeti hálózat aktuális teendői: tervezés, megbeszélés (1,5 óra)

12.30 - 13.30 – Ebéd

13.30 - 15.30 – Gyümölcs fajtabemutató és szaporítóanyag csere (magok, oltóveszszők, alanyok, oltványok)

16.00 - 18.30 – Vida Gábor előadása és beszélgetés. Címe: Hol vagyunk? – Merre kellene mennünk? (Az előadás helyi emberek számára is nyitott.)

18.30 - 19.30 – Borkóstoló
(egyeztetés alatt)

19.30 - 20.15 – Vacsora

21.00 - 23.00 – Hol tart az „ombudsmani” megállapodás? (A megállapodás célja a tájfajták megőrzése elsősorban egyházi, önkormányzati vagy más köztulajdonban lévő kertekben.) Meghívott elő-

adó a NÖDIK ezzel megbízott képviselője (egyeztetés alatt).

Vasárnap

7.30 - 8.30 – Reggeli

9.00 - 11.00 – Hogyan alkalmazkodunk a megváltozott globális körülményekhez? (Vida Gábor előadásának továbbgondolása.)

11.00 - 13.30 – Tapasztalatbörze: szakmai tapasztalataink megosztása egymással. Felvezetőt mond Lantos Tamás: erdőkert és gyümölcsény kísérlet; Markóci Gyümölcsnap. (1/2 óra)

Bándi Ferenc (Farcád): Gyümölcserdő kezdeményezés Farcádon; Farcád környéki „Gyümölcsút” (1 óra, egyeztetés alatt.)

Más jelentkezők tapasztalatai: akik eredményeiket meg kívánják osztani másokkal, előre jelezzék a szervezők felé. Előnyös, ha képekkel is illusztrálják mondandójukat.

13.30-tól – Ebéd

Ebéd után távozás.

További információ:

Lantos Tamás

ormansagalapitvany@gmail.com

Gedő Ibolya

gibolya76@hotmail.com

Tel.: 06-20-347-2686; 06-73-352-333

XIII. Téli élőfalu találkozó

Helyszíne: Lókút

Ideje: 2014. február 28. – március 2.

Programtervezet:

A programváltozás lehetőségét fenntartjuk!

Péntek délután

14.00-tól – regisztráció

19.00-tól – Batyus vacsora és beszélgetés

21.00-tól – Tüzeskedés
(az időjárás függvényében)

Szombat

8.00 - 12.30 – Regisztráció

8.00 - 9.00 – Batyus reggeli

9.15 – Megnyitó, köszöntő

10.00 - 11.30 – Akli Majori Piac
Vajda Eszter

12.00 - 13.00 – Paradicsom ház
Szilágyi-Zsoldos család

13.30 - 14.30 – Ebéd

15.00 - 16.30 – Tematikus beszélgetések
meghívott témavezetőkkel
(több helyszínen, kisebb csoportokban)

17.00 - 18.30 – „Nyitott Tér”

19.00 - 20.00 – Vacsora

20.30 - 21.30 – Kulturális program

Vasárnap

7.30 - 8.30 – Reggeli

8.00 - 11.30 – Kirándulás a Papod hegyi
kilátóhoz

11.30 – Mise

*Hétfőtől – péntekig
(TÉT előtt és után)*

Próba gazda / önkéntes segítés

Elméletben már sok mindent megtanultál? Még nem próbáltad a gazdálkodást? Ez alatt a pár nap alatt valódi gyakorlati tudással is gazdagodhatsz, és saját bőrödön tapasztalhatod meg, milyen is a valóságban a vidéki, gazdálkodói életforma.

Szeretettel várunk Téged, hogy akár csak egy napra, akár többre, légy része a mindennapjainknak, hogy saját élmény szintjén is bepillantást nyerj abba, milyen lehet az, mikor majd elindítod a saját kis vidéki gazdaságod, avagy becsatlakozol valahová.

Az alábbi tevékenységekbe tudsz becsatlakozni, ha kedvet érzel:

- * terület lekerítése villanypásztorral (az oszlopásástól az utolsó simításokig);
- * állatok tartási helyének kiépítése, fejlesztése (beálló- és karám építés);
- * állatok ellátása, gondozása (csirke, kecske, disznó, ló, kutya);
- * terület rendbetétele (szemétszedés, bálarendezés, stb.)
- * tüzelőkészítés (bozótirtás és gallykévészés);
- * kertészeti munkák;
- * ház körüli és házi tevékenységek (főzés, takarítás);
- * gyermekfelügyelet.

További információ:

Zsoldos Vica

Tel.: 06-20-435-8808

tegy@invitel.hu

www.facebook.com / TEGYAlapitvany

Az esemény fb oldala:

<https://www.facebook.com/events/216827658506630/>

ÉLMÉNYBESZÁMOLÓK

Gondolatok, összegzések a XIX. Nyári élőfalu találkozóról

Magfalvi nyári találkozó és kitekintés

A 2013. július 12-14-i hétvégén (hol van már az a nyár...), a Gomba és Monor közötti Magfalván találkoztak az élőfalvak lakói és az érdeklődők.

Magfalvát az alapító-tulajdonos, Géczy Gábor mutatta be. A Mintaként Alkalmazott Gondviselés (MAG, <http://magtar.hu/oldal/mintakent-alkalmazott-gondviseles-mag-program>) a nagy rendszerektől független közösségi lét elindítását tervezte. Ebben a szellemi keretben álmotdák meg páran Magfalvát, ahol a régi paraszti léthez hasonló önellátás megvalósítása lett a cél. A múltat jövőbe vetítő álom fizikai létbe hívása a 2006 nyári építőtáborral kezdődött, „szerves” és „hagyomány” kulcsszavakkal.

A hely bemutatása során mi a jelennel találkoztunk: pár lakható és még több félkész ház, közösségi terek (ispotály, nyári konyha, stb.), kültéri kemencék, nyári konyha, vizesblokk, kis tó, ugaron hagyott és művelt föld, kert, erdőszerű fás terület és állatok. Az önellátáshoz nélkülözhetetlen közösség hiányzott. Gábor Magfalvába eddig mintegy 150 millió forintot fektetett, főleg amikor a vállalkozása jól ment. Elmondta, hogy Magfalva kudarc és át akarja adni valakinek, aki megvalósítja az ő álmát a területen, vagyis vállalja annak üzemeltetését és fejlesztését (Ez a helyzet szerencsére azóta megváltozott. *A szerk.*). Több élőfalvas barátommal beszéltem, akik a lehetőséget látták a helyben.

Az időjárás kedvezett a táborozóknak: nem volt sem túl hideg, sem túl meleg. Sajnos Agostyán és Somogyvámos nem tudta képviseltetni magát de kárpótolt

bennünket sok olyan résztvevő, akiket először láttunk. A zártabb pénteki nap után szombaton Gábor felvetette, hogy fogalmazzunk meg egy kiáltványt a „hatalom számára”, benne leírva azt, ami létfontosságú a megmaradáshoz. A kiadvány végül elkészült, de a további sorsáról nincs hírem. Egyéni véleményem, hogy az ilyesmi kiáltvány bármilyen tartalmú is, felesleges erőlködés, nem ér többet a pusztába kiáltott szónál.

Vasárnap Hintalan Lászlóval beszélgettünk a gyermekek neveléséről és oktatásáról. Sorra vettük az otthoni, alternatív és intézményes formákat és ezek között megismerhettük a pécselyi székhelyű, alapítványi általános iskola formájában működő Balaton-felvidéki Életiskolát.

(<http://balatonfelvideki-iskola.com/>, <https://www.facebook.com/iskolaeselet>, <https://www.facebook.com/groups/181214268717487/>) Az idő múlásával az Életiskola felvette *Báró Wesselényi Miklós* nevét. Ma is aktuális idézete: „Azt állítom, állapotunk rossz, helyzetünk más nemzetekhez képest elmaradott, s mindez főként önhibánk miatt. De azt is hiszem, hogy régebben még rosszabbul volt.”

A krízis mélysége a változás lehetőségével mindig egyenesen arányos. Vagyis minél nagyobb a krízis, annál erősebben megmutatkozik a változás lehetősége. Az előző pár évtized és főleg az utóbbi pár év az előkészületekről és a magvetésről szólt. A krízis kezdete óta folyamatosan

átlépünk a teremtés időszakába. Isten éltesse minden olvasót abban az évben, aminek témája az, hogy az ellentétes erők összhangba kerülve egy irányba lendítik az emberiség nagy kerekét.

Gerzsány Róbert

<http://szentendrekettye.blogspot.hu/>

Nyári előfalu találkozó Magfalva

*Vitanap az iskolai nevelésről,
2013. július 14.*

Az iskola mindenkit megmozgat. Vagy kellemes, vagy rossz emlékek; saját diákéveink, illetve gyermekeink iskolai élményei. Ezen a napon azok az emberek gyűltek össze, akik gyermekeik számára a mai iskolarendszertől eltérő megoldást keresnek/tek az iskolakötelezettségnek való megfelelés és az emberhez méltó oktatás-nevelés elérése érdekében. A bemutatkozó körben kiderült, hogy Miskolctól Keszthelyig, Budapesttől Kiskunmajsáig sok-sok településről érkezünk, és mindenhol hasonló gondokkal küzdünk: nem találunk megfelelő iskolát gyermekeink számára. Túl nagy az elvárás az intézmények felé? Nem találjuk a megfelelő pedagógust? A gyerekünk lóg ki a sorból? Mi magunk nem találjuk a helyünket a társadalomban? Talán mindegyik igaz, de valójában egyik sem: mi csak annyit szeretnénk, hogy szeretetteljes környezetben, az Életre nevelhessük gyermekeinket. Sok jó pedagógus van a pályán, de a jelenlegi rendszer szép lassan bedarálja őket, vagy egyszerűen kilöki a nem tucat-tanárokat. A (másképp) gondolkodó szülők gyermeke nehezen találja a hangot a televízió, számítógépen, csipszen és kólán felnövekvő kortársaikkal, de szerencsére mindenhol akad kivétel. A szülőknek sem egyszerű, mivel nehéz alkalmazkodni egy olyan társadalomhoz, amelynek alapszabályaival nem értünk egyet, de a játékszabá-

lyok megváltoztatása sem egyszerű. Hintalan László ismét a segítségünkre volt, aki saját gyermekeinek nevelésén, tanításán keresztül az „Életiskola”; elméleti háttérére, alapköveire is rávilágított. Ízelítő az Életiskola alapjaiból a Teljesség-törvényeken, illetve saját szűrőmon keresztül:

1. A tér

A nyitott tér és zárt tér kettős egysége. A szabad tér azonnal magával hozza a cselekvő tanulást is.

2. Az idő

A tanulás, nevelés nem egy iskolához, órarendhez köthető valami, hanem az esztendő egészében, a hét minden napján zajló folyamat. Ezen élmények, tudás rendszerezése, tudatosítása, értékelése a meghatározó.

3. Hetes életciklus

A folyamatos időn belül a Világegyetem ismeri a csomópontszerű, magszerű időegységet is, ami az ember életében 7 évenként következik be.

4. Tankötelezettség

A szabadon választható és a kötelező egyensúlyát kell keresni. A tankötelezettség nem az iskolába járásra, hanem a tananyag elsajátítására vonatkozik.

5. Névadás

Minden élőnek legyen neve, s egy is-

kolaközösség is „élőlény”.

6. Életkor

Fontos a különböző életkorúak együttléte is, hiszen ilyenkor természetesen kialakul az, hogy a nagyobb tanítja, segíti a kisebbet, közben mélyül az ő tudása is.

7. Létszám

A feladat, esemény határozza meg a létszámot, ne a létszám a feladatot! A változatos csoportméret rengeteg előnnyel, izgalommal, kapcsolattal jár.

8. Társadalom

Fontos az egyén helyzetét megszilárdítani a közösségben is, és nem csak önmagában, de ehhez kellene megfelelő közösségi tanulási formák és élethelyzetek is.

9. Nemiség

A nemtől független tananyag a nemiség kiirtásának intézményesített formája. Fontos a nemek megkülönböztetése már az iskolapadban is, hiszen a személyiség fejlődésében óriási jelentősége van a diákeveknek.

10. Ki határozza meg a tananyagot?

Nemzet is, lakóhely is, egyén-család is, fontos lenne a megfelelő egyensúly megtalálása.

11. Ki tanítson?

Nem szabad, hogy egyedül a diploma határozza meg, hogy ki taníthat. Az tanítson, aki tud! Szülő, nagyszülő, mesterember, gyermek...

Ezen tételek, azt hiszem szépen leírják, hogy miért kell változtatni a jelenlegi oktatási rendszeren, mivel jelen állapotában életellenes, ön- és közveszélyes. Reméljük, hogy ezt egyre többen felismerik és cselekednek saját lehetőségük, tehetségük szerint!

Meghívott vendégeink a pécselyi Életiskola megálmodói is bemutatták jövőképeiket, amelyben egy komplex terv

bontakozott ki az óvodától a mesterképzésig. Reméljük, hogy sok erővel és kitartással a jogi hátterét is kidolgozzák és megteremtik annak, hogy a magyar gyermekek az Életiskola feltételrendszere és szellemisége szerint tanulhassanak!

Bár nem sok szó esett róla, azért eláruljuk, hogy Ópusztaszeren is elindul egy kis kezdemény, egy magántanuló csoport, ahol a fenti szellemiségben, a természettel összhangban, gyakorlatias foglalkozásokkal, élményekben gazdag időt szentelünk a tanulásnak, nevelésnek.

Nagyné Törő Kriszta

Beszámoló a helyi termék értékesítés adózási tanácsadás műhelymunkáról

Nagy sikerrel zárult Vecsésen a *Helyi termék értékesítés adózási tanácsadás – műhelymunka őstermelők, kistermelők, kézművesek, agroturisztikai szolgáltatók, és civil szervezetek részére*. Köszönet ezért résztvevőink aktivitásának, önkénteseink, munkatársaink, szakértőink kitartó munkájának, és a támogatóinknak! A szervezők honlapjukon közzétették a program előadásait, útmutatóit. A tartalom címszavakban:

Előadások:

- *Kovács Zsuzsanna – adószakértő.
- *Dr. Major Ágnes – jogász
(civil szervezetek a helyi termék piacra jutásáért).
- *Szabadkai Andrea – elnök,
KISLÉPTÉK.
- *Horváth János – elnökségi tag,
KISLÉPTÉK, adó és jövedéki szakértő
(bor és pálinka értékesítés).

Útmutatók:

- *Helyi termelői piac szervezéshez

és működtetéshez
szükséges dokumentumok

- * Kistermelői (és falusi vendégasztal) termék előállítás és értékesítés tudnivalói
- * Adózási útmutatók
- * Nonprofit szervezetek részére útmutatók helyi termék piacrajutás elősegítéséhez

Szakértőink elérhetők a KISLEPTÉK érdekképviselően keresztül, a <http://kisleptek.hu> honlap „KAPCSOLAT” menüpontja alatt található nyilvános telefonos / e-mail elérhetőségeiken.

* * *

A rendezvényt szervező „Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület működését támogatja a Nemzeti Együttműködési Alap Új Nemzedékek Jövőjéért Kollégiuma. (NEA-UN-13-M-1773). A szakemberek munkáját, a helyszíni ellátást az SMCA-2012-0071-Z „Fenntartható helyi gazdasági kezdeményezések érdekképviselőinek megteremtése és piaci életképességük javítása” című projekt biztosította, mely a Svájci Hozzájáruláson keresztül a Svájci Állam társfinanszírozásával valósul meg.

A teljes cikk és a letölthető anyagok elérhetők itt:

http://kisleptek.hu/news/2013_december_16_i_muhelymunka_eloadasok_es_utmutato_k/2013-12-20-88

Szabadkai Andrea
06-30-768-8718
kisleptek@gmail.com

ÉLŐFALU HÍREK

SZÖSZ hírek

A Nyári Élőfalú Találkozó óta történtek
Szeren

Szeptember 1-én évnyitót tartottunk a Vackor Kuckóban, ahol most még több volt a rokon, tanító, barát, mint a diák, de három magántanulóval megkezdődött másnap az „iskola”. A célunk egy vidéki élethez alkalmazkodó, sok gyakorlati tudást átadó, természethez közeli, szeretetteljes és stresszmentes kuckó szervezése. Egyelőre a szomszéd falu iskolájában lettek a gyerekek magántanulók, így a NAT követelményeinek megfelelő vizsgát kell tenniük évente kétszer. A félévi vizsga tapasztalatait már begyűjtöttük: heti három nap tanulással (napi max. 5 óra) ez teljesíthető, a tanárok segítőkészek, de sajnos a tanulással, annak módszereivel és lényegével kapcsolatban sok az eltérés. Akit érdekelnek a részletek szeretettel várjuk blogunkon:

<http://www.szerikucko.blogspot.hu>

Szintén ősszel, a Vackor Kuckónak helyet adó ház megvásárlásába kezdtünk, ami hosszú távon szolgálhatja a közösséget. Tervezzük itt könyvtár, internet, mozi, befőzőkonyha, pálinkafőző, kemence,

...szauna, vendégszoba kialakítását is.

December 1-én megnyitottuk az első *Szeri Fonót*, mely kéthetente várja a fonnai, szóni tanulókat és a falu időseit is, akik szívesen mesélnek a régi hétköznapokról, ünnepekről. Kicsik és nagyok szájtátva hallgatják az orsók pörgését, a rokka kalapálását, a csónak suhanását...

2014. március 1-ére szervezzük immár a *IV. Szegedi Magbörzét*, ahol saját fogású, nem hibrid magok cserélnek gazdát, hogy minél színesebb kertek viruljanak a Dél-Alföldön. Nem csak a tájfajta növények magjai, de a tájban élő emberek sokasága is örömmel tölti el a szíveket. És érdekes előadásokat is hallhatunk a helyi tájfajta gyümölcsöktől a parasztpékségen keresztül a legyenegygyasod.hu mozgalomig.

Nagyné Törő Kriszta

EGYHÁZASFALU

Szeretettel várunk mindenkit az épülő keresztényi (egyházásfalvi) ökofaluba – egyénileg vagy közösségként. Becsületesen elmagyarázunk mindent (víztisztítás, bioszolár, faluközösség, saját víz, saját villany, energiaerdő). Lehet telekben, ökoházban, közösségi kertészkedésben gondolkozni. Könnyen megközelíthető vasúttal: Újkér állomást kell keresni. Sopron, Szombathely egyaránt 25 perc.

Facebook, Google hozzáférést nem tudunk biztosítani. Szállást, egyszerű, fenntartható életet viszont igen.

Szeretettel: *Dőry Pista*
di@repcenet.hu

Tel.: 06-99-365-014, 06-70-579-8219

GYÜMÖLCSÉSZ HÍREK

Rövid tudósítás az Őrség hagyományos gyümölcsfajtáinak felméréséről

A Göcsej Természetvédelmi Alapítvány 2012-2013 évben az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság megbízásából a "Magas fák gyöngyei" című, SI-HU-2-2-013 számú projektjéhez kapcsolódóan a kaszálógyümölcsösök felmérését végezte.

Az elmúlt évtizedekben az életmódváltás, a mezőgazdasági művelési ágak változása, az elvándorlás okozta lakosságcsökkenés

magával vonta az Őrségben is a hagyományos, családi művelésű gazdaság megszűnését, minimálisra zsugorodását. Ezzel együtt generációk felejtették el az alapvető munkafolyamatokat, illetve nem is volt ki nek átadni azokat. Ez is vezetett kaszálógyümölcsösök felszámolásához, elhanyagolásához, a gyümölcsfák kivágásához, pótlásuk elmulasztásához.

Az intenzív fajták megjelenése tovább rontotta a hagyományos, régi fák helyzetét. A falvak fokozatos elnéptelenedésével, elöregedésével, nyaralók, városiak beköltözésével a

pusztulás csak felgyorsult. Az elsődleges igény a nagy tömegben előállított „egyen- gyümölcsre” és a multik megjelenése minimálisra csökkentette a hagyományos gyümölcsfajták felhasználói körét, így gazdaságilag teljesen érdektelenné vált azok szaporítása, fenntartása.

A biodiverzitás fenntartásának igénye, az Órségi Nemzeti Park megőrzési tervei és néhány megszállott

ember munkájának sikere felkeltette az érdeklődést újból ezekre a fajtákra. Elodázhatatlanná vált a még meglévő, öreg fák felmérése, bemutatása, szaporítása, a megmaradt kaszálógyümölcsösök megőrzése. Ez a munka ennek a folyamatnak és kezdeti eredményeinek a bemutatása.

A felmérés 2012 augusztusától 2013 decemberéig tartott. Megvalósítása három ütemben valósult meg. Az első ütem 2012. végén zárult le, mely során négy faluban teljes felmérést végeztünk. A többi településen előzetes szemrevételezés történt. Második ütemben, 2013 júniusáig a teljes terület tavaszi átnézése történt meg, és további tíz falu teljes felmérése. A harmadik ütem 2013 decemberében végződött, melynek során a teljes területre az összes feladat szerződés szerint elvégzésre került.

A munka végeztével az Órségi Nemzeti Park területén lévő kaszálógyümölcsösök és hagyományos gyümölcsfák mind digitális, mind papíralapú formátumban rögzítésre kerültek, közülük törzsfák kiválasztása is megtörtént és az arra érdemes kertek az érdeklődő közönség számára is megtekinthetőkkelé válnak. A felmért terület az Órségi Nemzeti Park településeinek bel- és külterülete az alábbiak szerint:

Alsószölnök, Apátistvánfalva, Csörötnek, Daraboshegy, Farkasfa, Felsőjánosfa, Felsőmarác, Felsőszölnök, Gödörháza, Hegyhátszentjakab, Hegyhátszentmárton, Ispánk, Ivánc, Kercaszomor, Kétvögy, Kisrákos, Kondorfa, Magyarszombatfa, Magyarlak, Máriaújfalu, Nagyrákos, Orfalu, Óriagyarósd, Óriszentpéter, Pankasz, Rábagyarmat, Szaknyér, Szakonyfalu, Szalafő, Szatta, Szőce, Velemér, Viszák, Zsidahegy.

A település összes (bel-és külterületi) ingatlanát végigjárva az előzetesen elkészített felmérőlap alapján felvettük a fák, valamint tulajdonosaik adatait. Rögzítésre került a koordinátája GPS segítségével, EOVSzerint. Fénykép készült a teljes fáról, valamint (ha volt) a termés nézeti és metszeti képéről centiméteres négyzetháló felett. A felmérést minden esetben helyi „idegenvezető”, illetve tulajdonos (ha volt) segítette, elsősorban az ingatlanra való bejutás és a fajták meghatározása terén. A felmérőlap kitöltéséhez szükség volt a személyes elbeszélgetésre is, különös tekintettel a gyümölcs felhasználhatóságára, hozzákötődő hagyományok, gyógymódok leírására. A helyi fajták származása és kora esetén is támaszkodtunk a tulajdonosok adatközléseire. A fák magasságának meghatározása arányítási becsléssel történt, korukat szóbeli közlés és méretük figyelembevételével, valamint élőhelyi adottságaik alapján határoztuk meg. Nagy segítség volt több esetben is, amikor a tulajdonos pontosan meg tudta mondani az ültetés évét. Ezeket a fákat összehasonlítva más hasonló fajtákkal és körülményekkel pontosabbá tudtuk tenni a korbecslést.

A fajták határozásánál mérvadó volt a tulajdonos vagy a faluban élő hozzáértő közlése. Ha ez nem volt, saját gyakorlati tapasztalataink alapján (szín, forma, jellemzők kívül-belül, illat-, íz-összehasonlítás) végeztük a határozást. A felmérők maguk is gyümölcsstermesztők, saját kerttel, hagyományos fajtákkal. Külső segítségképpen igénybe vettük Kovács Gyula honlapjának képi és leírás anyagát, személyes véleményét.

Törzsfának azt az egyedét választottuk, melyet ritkasága vagy korához képest egészséges állapota vagy elhelyezkedése folytán erre megfelelőnek találtunk.

Ritka, oltandó kategóriába azokat a fákat választottuk, melyek egyedszá-

ma fajtán belül is minimális, vagy az utolsó példány van már belőle és a tájegységre jellemző.

A bemutatásra kerülő kaszálógyümölcsösöknél figyelembe vettük a terület kellő nagyságát, a fajták sokféleségét, a terület gondozottságát a hagyományoknak megfelelően és a tulajdonos hozzáállását. Igyekeztünk minden faluban illet kiválasztani, amennyiben volt alkalmas terület, hogy a területi eloszlás is arányos legyen.

A felmérés eredményeként 34 településről, összesen 4177 fáról van leírásunk. 45 kert lett javasolva a nyitott kert programba, 291 fát vettünk be a törzsfa jegyzékbe, 68 fajtát ajánlunk ritkasága miatt fokozott figyelemre és oltásra.

Úgy gondoljuk, hogy a felmérés, minden igyekezetünk ellenére nem lett teljes, de ezt jelen körülmények mellett nem is lehet elvárni. Mindenesetre az Őrség hagyományos gyümölcsfáinak egy eddig nem létező igen nagy adatbázisa jött létre az utolsó utáni percben, melyet vétek lenne parlagon heverni hagyni.

A munkának folytatódnia kell, fajták további határozásával, szaporítással, védelemmel, ismeretterjesztéssel. Ha ez nem történik meg és a mai nemzedék nem érzi magáénak és nem őrzi meg ezeket a gyümölcsfajtákat, kárba vészett a munkánk.

A felmérés további hozadéka, hogy a téli oltóvessző gyűjtés eredményeképpen, 2013-ban kb. 2000 alany lett beoltva őrségi fajták vesszőjével, az alapítványunk közreműködésével. Ezek almák, körték, cseresznyék, szilvák. A csemeték az Őrségen kívül Zalába, de más országrészekbe is elkerültek. 2014 év oltószezonjában még több alany beoltását tervezzük.

A felmérésről készült beszámoló publikus része folyamatosan feltöltésre

kerül az Őrségi Nemzeti Park honlapjára.

<http://onp.nemzetipark.gov.hu/szakmai-tanulmanyok>

Ezúton is köszönet az önkénteseknek a nem mindennapi munkáért, nélkülük nem jöhetett volna létre ez a mű.

Darázsi Zsolt

Rövidített változat, a teljes anyag az eMÉH hírlevél 25. számában olvasható.

KITEKINTŐ

Kishantos

A Kishantos ellen folyó brutális lejárató kampány egyik „gyöngyszeme” volt a HÍR TV Soroló című műsorában 2013. december 1-én leadott interjú az egyik nyertessel – egy sárszentágotai gazdával. Az interjúban megszólaló Barabás János képtelen hazugságok sorát mondja el nagy meggyőződéssel – megsértve ezzel minden írott és íratlan szabályt és törvényt –, komoly hitelrontást okozva minden biogazdának. A hozzá nem értésnek olyan mélységeit mutatja be ez a nyilatkozat, melyet még csak elképzelni sem tudtam. Látható módon azt sem tudja, miről beszél... Végül kifejti, hogy nem lehet bio módon gazdálkodni. Erre az emberre és a hozzá hasonló többi nyertesre mondta büszkén a miniszter, hogy jó kezekbe adták a kishantosi

földeket, és „az új bérlők” folytatni fogják a biogazdálkodást. (<http://mno.hu/sorolo>, 2013. december 1., második interjú). Hitelrontásért, rágalmazásért, becsületsértésért fel kéne jelenem ezt az embert, de én másképp döntöttem. Az alábbi interjúban elmondom az igazságot:

Kishantos kontra HírTV/Soroló –
Válaszol: Ács Sándorné.
<http://youtu.be/T53Z580r09o>

Kérem juttassátok/juttassák el a HÍR TV-t néző ismerősöknek!

Ács Sándorné Éva

Peremvidék

...Minden összevetve azt mondhatjuk, az élelemtermeléshez három dolog kell. Először is a föld, ami művelhető, másodsor az ember a maga tudásával, tapasztalatával, szakértelmével, aki a földet művelni tudja, és az eszközök, melyek ételt varázsolnak a rögből, ideértve mindazt, ami a feldolgozáshoz kell, a lekvárfőző üsttől a pálinkalepárlón át egészen a malmokig; mindazt, ami a gyártásukhoz, karbantartásukhoz elengedhetetlen, az asztalosműhelyektől a kovácstüzeken át a fűrészmalomokig. A második világháború után ezek mind megvoltak. Mára mi maradt belőlük? Az emberek eltűntek a falvakból. Maholnap, ha éhen maradnak a traktorok, kombájnok, gépek, ki áll az eke elé? Ki lesz az, aki elhúzza a hatsoros duplaforgó ekét? Ki lesz az, aki megkísérel emberléptékű szerzőt kovácsolni belőle? Ki tudja, ki ismeri még a szántás-vetés titkát? Ki tud megrakni egy trágyadombot? Ki tudja egyáltalán, mekkora tudomány is az?

Nincs tehát ember, nincs szakértelem, nincs tapasztalat. Egy-két nemzedéknyi idő alatt kifogytunk az őseink által évszázadokon, évezredekken át felhalmozott tudásból. Ha a két kezünkre szorulunk, ha a gépeink kiesnek belőle, valameny-

nyien éhen halunk.

Nézzük az eszközöket. Emberléptékű egy sincs közöttük. Mindhez gép kell, egyre nagyobb és egyre erősebb gép. Amíg az ember visszaadta a rögnök, amit tőle elvett, a rög táplálta és éltette. Ugyanazt adta a nagyapának, mint utóbb az unokának. S nem kellett egyre több erőforrás, egyre több vegyszer, hogy megkapják ugyanazt. Ma tizenhatszor annyi energiával, negyvennégyeszeres vegyszermennyiség felhasználása mellett termeljük meg annak a dupláját, amit a második világháború idején ki lehetett hozni a földből. Azt is csak addig, amíg van energiánk és vegyszerünk. Ha kifogyunk belőle, kifogyunk

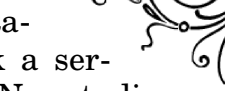
az ételből, s az életből is. És ennek az energiának a nyolcvan százaléka ma is külföldről érkezik. Ha valahol valakik, akár háború, akár káosz miatt, akár csak azért, mert jobb vagy jobban fizető vevőt találtak, elzárják a csapokat, megint csak éhen halunk.

Hazánkban ma már nincs élelemtermelés. A gazdák pénzt termelnek, nem ételmet. Aki ételmet termel, előre néz: vetéstől a táralásig. Arra van gondja, hogy a kertben legyen mindaz, ami kell a levesbe, főzelékbe. Hogy ünnepnapokon hús kerüljön az asztalra, mellé köretnek krumpli, galuska, hozzá kompót vagy savanyú. Hogy legyen kolbász, s kenyér, zöldnek egy kis retek, hagyma, még ha ránk köszönt is közben a tél. Hogy legyen a túróhoz csusza,

vagy legalább puliszka. Egy kis lekvár a hájas tésztába. Cukor, méz, de legalább melasz a teába. S legyen dió, mák is a bejglibe, s persze liszt, zsír, olaj. Mindenből épp annyi, mi a következő betakarításig kitart. S ki ne maradjon a sorból a káposzta, jól megsavanyítva, tölteni való, s disznótorra jó. Aki élelemért dolgozik, az élet gondját viseli szívéen. Mindenből épp annyit termel, amennyi elég biztonságot ad, s magában hordozza legalább egy évnyi jövő ígését. S miután a biztonsághoz mindig több kell, mint amennyi elég, hogy meg ne szorongathasson valami váratlan esemény, békeidőben jut valami kevés a piacra is. De miután a falvakban mindenki, és sokan a kisebb városokban is ilyesformán tartja kezben a sorsát, a sok kicsi sokra megy. S ami ebből összeadódik, abból megél a város is.

Aki pénzt keres a földjén, a tőzsdei híreket fürkészi. Abból veti a legtöbbet, amelyik termény a legjobban fizet. Ha repce az, sárgállik majd a határ, búzából pedig csak annyi kerül a földre, amennyit megkövetel az agrártámogatás. Aki pénzre hajt, nem nézi az asztalt, a vetés nem függ össze nála a tálalással. Nincs tartaléka, aratás után nem marad nála eladható portéka, hacsak nem tárol be valamit kedvezőbb árakra várva. Nem tart disznót a húsért, tyúkot a tojásért, csirkét a paprikásért. Inkább űrlapot tölt ki nagyobb támogatásért, végigböngészi a híreket, hol, mit, mennyiért adhat el. Amíg kimenne, hogy lökjön valamit a disznó elé, épp lebonyolíthat egy jó üzletet, s ez sokkal többet hoz a konyhára, mint amennyit a malacból remélhet. Aki pénzt termel a földjén, nem lát tovább a bankszámlájánál, a pénztárcájánál. Észre sem veszi, hogy ma már nem kenyér a kenyér, a tej helyett reggeli ital, friss, farmer s egyéb vicik-vacak vigyorog rá „olcsón” a boltok pultjairól, hogy a „vaj” valami növényi zsiradék, hogy a Farmfól talán álmában ha látott tejet, tehenet. Nem érti, mit is jelent, hogy Spanyolországból jut

paprika, paradicsom az asztalára, hogy Dániából érkezik a sertés, Argentínából a marha. Nem tudja, és nem is érti, mi, hogyan kerül az asztalára.

A két világ hihetetlen mértékben különbözik egymástól. A peremvidéken semmink nem maradt. Kívül és belül egyaránt elszegényedtünk. Ma nem értjük egymást. Ha valamin összekülönbözünk, rögtön egymásnak esünk. Ellenséget látunk a másikban, s nem vesszük észre csak a rosszat, és a rosszat és a rosszat, mintha az élet másból sem állna, csak ködből, szürkületből és rettegésből...

Elvesztítettük a tisztánlátásunkat. Valaha a kenyérhez liszt kellett, víz és kovász. Miért gondoljuk, hogy ma másként van már? Miért hisszük el, hogy az állomány-, állag- és lisztjavítókkal, illetve egyéb "E" betűjelű főmedvényekkel teletömött áru ugyanúgy kenyér, mint amit nagyapáink ettek. A legidősebb János, ha megéhezett, evett egy szelet kenyeret. Űkunokájának, ha ugyanannyi hasznos anyagot szeretne szervezetébe juttatni, hat kilót kell megennie abból, amit ma kenyérnek hívnak. Nem érezzük, nem látjuk, valahol becsapjuk magunkat? Ma nincs élelemtermelés. Élelmiszeripar van már helyette. Mindenki, aki boltban vásárol, különböző formában ugyan, de olajat eszik. Kőolajat és földgázt. Ezek nélkül nincs műtrágya, nincs vetőmag, nincs vegyszer, nincs üzemanyag, nincs semmi, csak egy megfontolandó kérdés: ki húzza majd el a hat-soros duplaforgó ekéket?

Itt a peremvidéken nem tudni még, mi bontakozik ki a ködből. Annyit érezni már, a zsákutcából hátrafelé visz a kivezető út. Aki ezt nem érti, soha ki nem keveredik innen. Itt teljesedik be a sorsa a peremvidék ködébe veszve. Ma átlagosan kétszer annyit ad a föld, mint a tsz-korszak elején. De ehhez tizenhatszor annyi energiára és negyvennégyezer annyi vegyszerre

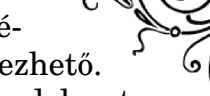

van szükség. Ne firtassuk, hová vezetett mindez! Most ne vizsgáljuk a halálozási statisztikákat!

Felejtjük el, hogy e folyamattal párhuzamosan az érintett lakosság körében ötszörösére emelkedett a rákos megbetegedések száma! Maradjunk csak az energiánál és hallgassunk a józan eszünkre. Mi járunk jól, ha valaminek a duplájáért tizenhatszor annyit fizetünk, mint korábban a mainak feléért? Ha nem energiáról, pénzről lenne szó, mindez azt jelentené, egy egységnyi búzáért ma egy forintot fizetünk, aztán korszerűsítünk és ugyanannyi területről kétegységnyi búzát takarítunk be. De most már tizenhat forintba kerül egy egységnyi termény. Rendben van ez így?

Az olcsó energia vitt bennünket zsákutcába. Az olcsó energia hitette el velünk, hogy megéri tizenhatszor annyit befektetni belőle csak azért, hogy kétszer, háromszor annyit termelhessünk. Az olcsó energia, mely meghatározott egy korszakot, de ez a korszak itt ért véget a peremvidéken. Mert azt egyelőre nem lehet látni, mi lesz, de azt pontosan lehet tudni, mi nem: olcsó energia. Minden egyre többbe és többbe kerül. A föld már nem táplál, totális háborút folytatunk ellene. Nem kíméljük sem a rögöt, sem magunkat. Vegyi fegyvereket is bevetünk. A pun háborúig az ellenség földjét sem mérgezte az ember. Ma eszemment hóbortoktól megrészegülten egyre vadabb és vadabb mérget szór ki a sajátjára. Egészen addig, amíg van rá energiája, amíg az olajnak megfizethető marad az ára. Ha kiesik a kezünkből a gép, semmink sem marad, s mi magunk is elvesszünk.

A peremvidék kódébe burkolózva az ember ideig-óráig elhessegetheti a rémképeket. De hamarosan szél támad, jókora vihar. Akkor majd eloszlik a kód, s szemünkről is leesik a hályog. Látni fogjuk, hova jutotunk, s tudni, honnan kell majd újra kezdenünk. Mert egy zsákutcából nem juthatunk ki előrefutva. Elvész, ki vissza-

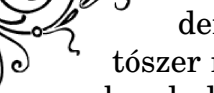

fordulni képtelen. A jövő ígérete két mondatban összegezhető. Ma erőforrás-rabszolgákkal dolgoztunk, holnap eszközök nélkül, a tulajdon két kezünkkel kell megteremtünk létfeltételeinket. Ma még futhatunk előre, de új hajnala csak azoknak lehet, kik visszatálnak atyáik útjára.

Részlet Molnár Géza írásából

„Nem menekülünk semmitől” – egy öfenntartásra törekvő görög közösség története

A görögöknek is elégük van már a válságból. Aposztolosz Szianosz és barátai Free and Real (Freedom of Resources for Everyone, Respect, Equality, Awareness and Learning – Szabad Forrásfelhasználás Mindenkinek, Tisztelet, Egyenlőség, Tudatosság, Tanulás) néven, fenntarthatóságra törekvő közösséget alapítottak, Évia szigeten. Tagjai a modern társadalomnak hátat fordítva, három éve jurtába költöztek, maguk termelik élelmiszerüket, maguk oldják meg fűtésüket és energiaellátásukat. „Nem menekülünk semmitől, nem állunk senkivel és semmivel szemben... Sőt, úgy érezzük, hogy a kulcs az inspiráló jövő eléréséhez abban rejlik, hogy közelebb kerüljünk egymáshoz, és szabadon kifejezhessük magunkat.” A *Telaithrion* projekt során tíz háló- és lakóhelyül szolgáló jurtát és négy közösségi térként szolgáló kupolát szeretnének építeni, végső céljuk pedig, egy iskola létrehozása, ahol a fenntartható életstílushoz szükséges tudnivalókat osztják meg az érdeklődőkkel. Persze, itt sem megy az önellátás maradéktalanul, az elfogyasztott élelem felét képesek megtermelni. Készítenek aszalt gyümölcsöket, zöldségeket, természetnek gyógynövényeket, főznek lekvárt, szószoikat, sajtolnak olívaolajat, készítenek fogkrémet, szappant. Fő termékük egy nagyon táplálónak mondott krém, amelyet mézből, tahiniből, karobporból és melaszából készítenek, min-

denféle adalékanyag és tartósítószer nélkül. Nehézségeket csak az emberek közötti kapcsolatok okoztak, de ezeken is túltették magukat úgy, hogy nyitva tartják a kommunikációs csatornákat, és igyekeznek egyensúlyban tartani a mindennapi életet. Évszaktól és a tennivalóktól függően általában 8-18 ember él a közösségben, és a látogatók száma egyre nő, mind többen vesznek részt a műhelymunkákban és a szemináriumokon, vagy szánják rá idejüket, energiájukat a projekt előmozdítására. Egyéb programok, szemináriumok esetén, a résztvevőknek a környező termelőktől szerzik be a szükséges árukat, akár a saját feleslegük elcserélésével. A csoport önszerveződésben is messzire ment a modern társadalomtól: nincs főnök, nincs vezető, nincs menedzser, előre rögzítették, mi történjen, meghatározták a célokat, a megvalósítási módokat, a határidőket, a források (idő, pénz, önkéntesek, anyagok) felhasználását. A projekt finanszírozásáról szüksézávan nyilatkozott az alapító. „Újraértékeljük a szükségleteinket, az abszolút minimumra csökkentettük kiadásainkat.” Segítséget elfogadnak, de elsősorban önkéntes munka, igénybe vehető szolgáltatások, felhasználható építési és egyéb anyagok formájában.

Forrás: Nem menekülünk semmitől. Szerző: Ballai Vince. Megjelent: Origo, 2013. május 9., 13:17

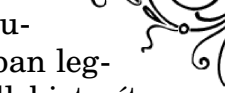
<http://www.origo.hu/nagyvilag/20130503-telaithrion-project-free-and-real-onnfenn-tarto-kozosse-gorogorszagban.html>

Rövidített változat: Vásárhelyi Boglárka

Néhány hasznos tanács akkumulátorokhoz

Mi is az akkumulátor?

Az elemektől eltérően az akkumulátorok újratölthetőek, és akár 1600-szor újrafelhasználhatóak. A nemzetközi szabvá-

nyok (IEC) szerint az akkumulátornak az utolsó ciklusban legalább 60% teljesítményt kell biztosítania az 1. ciklushoz képest (pl. egy rádióteszt esetén az 1. használat 100 óra működés, míg az 1600. használat 60 óra).

D és C átalakítók

Az átalakítók olyan műanyag házak, amelyek segítségével az AA méretű akkumulátor D vagy C méretűvé alakítható. Előnyök:

- * egyszerű használat (az AA akkut csak be kell pattintani az átalakítóba);
- * nincs szükség D vagy C méretű akkura;
- * nincs többé szükség nagyméretű univerzális töltőre.

Az akkumulátor feszültsége az adatlapok szerint 1,2 V. Használható-e 1,5 V-os elemmel működő készülékhez?

Igen, használható! Az 1,2 V csak az üzemi átlagfeszültség, a teljesen feltöltött akkumulátor feszültsége 1,45 V. A 1,5 V-tól való csekély eltérést kompenzálja az, hogy az akkumulátorok sokkal stabilabb kisütési görbével rendelkeznek, vagyis hosszabb időn át áll rendelkezésre a magas feszültségérték. Csak néhány olyan készülék van, amely kisebb hatékonyságú, ha akkumulátorral működtetjük.

Van különbség az akkumulátorok között?

Igen, van. A méreten túl különböző a kapacitás is (mAh-ban adjuk meg), de az utóbbi években már különbséget tehetünk a „hagyományos” akkuk – amelyek általában magas kapacitással rendelkeznek, valamint az új, töltést megőrző, „stay charged” akkuk között, amelyek kapacitása ugyan kisebb, de feltöltés után akkor is megtartják töltésüket, ha nem használják őket. A hagyományos akkuk hátrányos tulajdonsága, hogy viszonylag gyorsan elvesztik töltésüket, akkor is ha

nem használják őket. Ez a jelenség az önkisülés (a NiCd és a NiMH akkuk tipikus jellemzője).

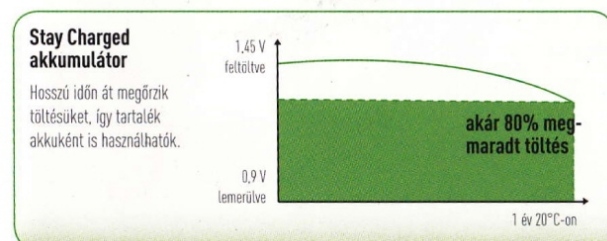
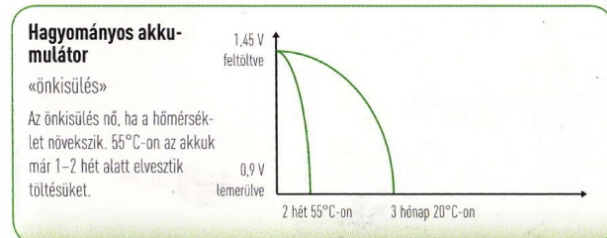
Az akkumulátorokon megadott kapacitás az az energiamennyiség, amelyet az adott akku képes leadni, ha teljesen fel lett töltve. Minél nagyobb az akku kapacitása, annál több energiát képes leadni. Ugyanakkor a nagyobb kapacitás kedvezőtlen velejárója az, hogy viszonylag gyorsan veszti el kapacitását, és érzékenyebb a mélykisülésre és a túltöltésre.

A töltést megőrző „stay charged” akkuk előnyei

Hosszú időn át nagyon megbízhatóak, és későbbi felhasználáshoz tartalék akkuként is tárolhatók. Az alábbi ábrákon ezeknek az akkuknak és a hagyományos akkuknak az összehasonlítása látható.

A töltést megőrző „stay charged” akkuk előnyei

A töltést megőrző „stay charged” kategóriában egy kis (1100 mAh) és egy nagy (2050 mAh) kapacitású akkut kínálunk. Ezeknek az akkuknak az előnyös tulajdonsága, hogy hosszú időn át nagyon megbízhatóak, és későbbi felhasználáshoz tartalék akkuként is tárolhatók. Az alábbiakban ezeknek az akkuknak és a „hagyományos” akkuknak az összehasonlítása látható.

Hogyan használhatók ideálisan az akkumulátorok?

Gazdasági és környezetvédelmi szempontból érdemes a lehető legtöbb készülékben akkumulátort használni. Tökéletes áramforrások minden olyan készülék szá-

mára, amelyet rendszeresen használunk, és amely általában rengeteg elemet fogyaszt.

Most, hogy már az új típusú, a töltést hosszú időn át megőrző akkumulátorok is kaphatók, érdemes az alacsony fogyasztású készülékekben is – mint például órák, távvezérlők, vezeték nélküli ajtócsengők – akkukat használni.

Mivel ezek a készülékek nem fogyasztanak sok energiát, a kis kapacitású típusok is megfelelnek.

Ha a töltésmegőrzés és élettartam időbeli stabilitása a fontos, akkor a nagy kapacitású típusok választása nem mindig a legjobb.

Egyéb előnyök

A jobb akkumulátorok (pl. Panasonic) a szélsőséges téli és nyári hőmérsékleteken sokkal megbízhatóbbak, mint az alkáli elemek, mivel az akkuk -10 °C-tól egészen +65 °C-ig biztonságosan használhatók, míg a hagyományos elemek vagy egyáltalán nem működnek hidegben, vagy extrém melegben könnyebben szivárogni kezdenek.

Az akkumulátorokat a nagy kimenő áram és az alacsony belső ellenállás jellemzi, ami a fényképezőgépek és vakuk használatkor azt jelenti, hogy nem csak több fénykép készíthető, de a készülék is sokkal rövidebb időn belül készen áll az újabb felvétel készítésére.

Minden, amit a töltésről tudni kell

Az akkumulátort a vásárlás után azonnal teljesen fel kell tölteni, mivel nem tudjuk, hogy a gyárban mikor töltötték fel.

A nagy kapacitású akkumulátorok az önkisülés miatt 2-3 hónap alatt elvesztik töltésüket, míg az Evolta és Stay Charged akkumulátorok megőrzik töltésüket, és akár 1 évvel az első feltöltésük után is használatra készek.

Az akkutöltőről

A jobb töltők mindig rendelkeznek biztonsági rendszerrel, amely az akkumulátorokat védi a túltöltéstől (időzítő, deltaU feszültségvezérlés) és megakadályozza, hogy a töltővel véletlenül elemet töltsenek.

Jelen ismertető a Panasonic „Útmutató akkumulátorokhoz” c. kiadványa alapján készült.

namzi

Fűtsünk fával ésszerűen!

Cikkem az energia- és szennyezéstakarékos fatüzelést igyekszik körüljárni. Az ÉH rendszeres olvasójaként talán picit hozzá tudok járulni a közösség gazdagodásához.

Kezdjük a hibákkal

A tüzeléskor négyféle módon pazarolhatjuk el a kinyerhető energiát.

1. Nem ég el tökéletesen a fa és légszennyezés formájában kiszáll a kéményen, vagy bűzös és mérgező kátránnyal gazdagítja a kályhát, kéményt.
2. A hő jelentősebb része a kéményen át kimegy égéskor.
3. A lakás hője a kéményen át szökik egész nap.
4. Víz forralására megy el a hő egy része.

Alább néhány meglátásom írom le ezek orvoslására.

A nedves tűzifa legalább négyszer drágább

A víz nem éghető és hűti a tűzifa égését. Így a fában lévő energia nagy része a víz forralására megy el. A vízgőz egy része a kéményen át a szabadba távozik és a levegőet fűti, a másik fele lecsapódik a kémény falán és bűzös barna lé formájában megjelenik a falon átszivároghat. Az

égéstermékek nitrózus gázokat és szén-dioxidot tartalmaznak, amelyek vízzel elegyedve savat alkotnak és szétmarják a falazott kéményt. A saválló, samottbetétes kémények ennek ellenállnak. Az alacsony égési hőfok miatt a fagázok nem égnek el, hanem füst, korom és kátrány keletkezik hő helyett. Ha sok kátrány rakódik le, elzárja a füst útját és *halálos szén-monoxid mérgezést okozhat.* A kátrány jó hőszigetelő, a tüzelőberendezésben lerakódva rontja annak hőleadását.

Mérjünk!

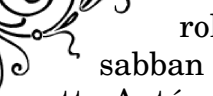
Az ideális nedvességtartalom 20% alatti, de inkább 10-15% között van. Ezzel szemben a frissen kivágott fa 40-50% vizet tartalmaz, égéskor a víz elpárologtatása elnyeli a benne lévő energia felét. A nedvességtartalmat egy egyszerű digitális mérőeszközzel ellenőrizhetjük, felhasítunk frissen egy rönköt és a fa belső felületén mérünk, vagy lemérünk több darab fát frissen apróra hasogatva és sütőben legalább egy órát szárítjuk 150 fok alatt, majd újra megmérjük a tömegét. A veszteség a víz. Ilyen mérőeszközök 5000 forint körüli áron kaphatók, érdemes rákeresni az interneten a *fa nedvességmérő* kifejezésre. Tehát ha vizes fát égetünk nagyjából negyede mennyiségű hőt nyerhetünk ki, rendkívüli légszennyezést okozunk és további igen jelentős veszteséget jelent a kéményben és a tüzelőberendezésben a kátrány és a lecsapódó savas vízpára miatt keletkező kár.

A hülyeségre nincs orvosság

Ennek ellenére nagyon sokan frissen kivágott, nedves fával fűtenek, sőt fűtés előtt meglocsolják a fát. A locsolás oka, hogy tovább tartson a tűz. Pedig ez kikerülhető lenne megfelelő tüzelőberendezéssel, mely akkor is fűt, amikor a tűz már nem ég.

Hogyan tároljuk a tűzifát?

Az ideális fatároló dél felé néz, csapdába ejti a napot, esőtől és talajnedvességtől védett. A fát lehetőleg hasogatva tá-

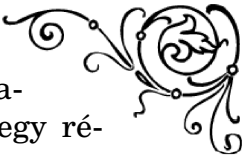
roljuk, mert úgy sokkal gyorsabban szárad nagyobb felülete miatt. A tárolóba berakott fa elé rakhatunk egy UV stabilizált nejlon fóliát, vagy polikarbonát lemezt, mely alul és felül is hagy egy arasznyi rést a szellőzéshez. A fólia mögött az üvegházhatás miatt még gyorsabban szárad a fa. A fát mindig rakjuk lábakon álló pallóra, hogy a felverődő esőtől, hótól vagy talajnedvességtől megvédjük. Az ideális tűzifa két évig szárad, és érdemes legalább 24 órával a fűtés előtt bekészíteni a fűtőberendezés közelébe olyan helyre, ahol kienged és leadja a magába szívott vízpárát.

Begyűjtás

Ha rosszul gyűjtjük be a kályhát, légszennyezést okozunk, mely minden esetben pénzkidobást is jelent, hiszen hasznosítatlan energia lép ki a kéményen. Ez olyan, mintha baltával hámoznáink krumplit és nem hámozókéssel. A jó begyűjtás titka két fontos szabály betartása. A vastag fát alulra kell rakni, felfelé pedig fokozatosan vékonyabbakat, egész a gyufaszál vastagságig. A tüzet pedig felül kell begyűjtani, ahová a vékony fa kerül. Ha kellően száraz a fa, és jól raktuk meg, egy szál gyufával meg kell tudni gyűjtani. A tűz hőszugárzás által terjed lefelé, és csak annyi fagáz szabadul fel, amennyi rögtön el is tud égni. A fa energiájának 67%-át, tehát kétharmadát az illó anyagok adják, melyek égéskor elpárolognak a fából, a maradék 33%, egyharmad energia pedig a faszén égésének köszönhető. Tehát ha hirtelen sok hőt kap alulról a tűz, mert helytelenül ott gyűjtöttük meg, a keletkező sok fagáz nem tud elégni, csak füstöl.

Hogyan tüzeljünk?

A tökéletes égéshez három feltételnek kell teljesülnie – ezt nevezzük 3T-nek – különben a felszabaduló anyagok egyre növekvő arányban égés és hőtermelés nélkül, légszennyezés formájában elhagyják a tüzteret, rosszabb esetben egyenesen a tűz-

tér falán rakódik le vastag ragacsos kátrány formájában egy részük. De mi is ez a 3T?

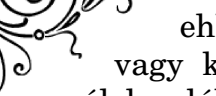
- * Magas hőmérséklet, 900 °C felett (első T, Temperature),
- * jó keveredés, az égésgázok és az oxigén elegyedése (második T, Turbulencia),
- * idő az égéshez, mielőtt leadja az energiát és lehül a füstgáz (harmadik T, Time).

Tehát ez a „3T”, jól jegyezzük meg. Ha egy feltétel is hiányzik, csak füstöt gyártunk. Ezért van óriási eltérés az egyes berendezések hatásfoka között, mert az első két T lényegében a berendezéstől függ, de nagyrészt a harmadik is. Például a kandallók, kandallókályhák csak 10-50% hatásfokot érnek el, míg egy olyan berendezés, mely a „3T” alapján optimalizált, akár 90% feletti hatásfokkal is működhet. Mit tegyünk mégis, hogy a fatüzelésünk közelítsen a 3T-hez? Az ideális tüzelőberendezésben a tüztér hőszigetelt, a minél magasabb hőfok elérése a cél, és egy második szakaszban – ahol már nincs égés – történik a hő kinyerése. Ha a berendezésen magán nem nagyon tudunk változtatni (első és második T), a tüzelési móddal még emelhetjük a hőmérsékletet. Ha mégsem akarunk megsülni, rakjunk kevés fát a tűzre, de az égjen intenzíven. Az intenzív égést a fa apróra hasogatásával érhetjük el. Az ujjnyi, de legfeljebb csuklónyi vastag fa felülete nagyobb, gyorsabban átmelegszik és intenzívebben ég. Így magasabb lesz az égési hőmérséklet, közelíti a 900 fokot. Fontos, hogy elegendő levegőt kapjon a tűz, véletlenül se fojtsuk vissza az égést, mert azonnal füst termelődik, hő helyett. A levegő elzárása ilyenkor egyenlő azzal, mintha egy feneketlen kútba szórnánk a pénztárcánk tartalmát.

Kéménytudomány

A jó tűzhöz megfelelő huzatú kémény kell. Ökölszabályként elmondható, hogy

ehhez a kéménynek a kályha vagy kazán tüzelőajtó magasságánál legalább 5 méterrel magasabbnak kell lennie és kellő átmérőjűnek. Hazánkban a legtöbb kémény kisméretű téglából épült mészhabarcsvakolattal. Ezek korlátozott élettartamúak, mert a füstgázokban lévő nitrózus gázok és széndioxid a párával elegyedve savakat alkotnak, mely lassan kioldja a meszet a habarcsból és csökkenti a kémény állékonyságát. A lecsapódó pára ezen kívül télen a kémény tető fölötti részeinek szétfagyását okozza. Ezért ezeket a kéményeket időről-időre le kell bontani és újra kell építeni. Ezt elkerülhetjük, ha alumínium vagy rozsdamentes acél csővel béleljük ki a kéményt. A huzatot jelentősen fokozza, ha a kémény kívülről hőszigetelő burkolattal van ellátva, illetve ha huzatfokozó berendezést építünk a torkolati nyílásba. A jó huzat kevesebb pára, korom és kátrány lecsapódását teszi lehetővé. A kéményt rendszeresen tisztítani kell, ha a tüzelőberendezésünk nem égeti el tökéletesen a fát (sajnos az esetek túlnyomó részében), különben a lerakódó kátrány annyira csökkenti a keresztmetszetét, hogy a huzat megszűnik és a füst visszajut a lakótérbe. Ilyen esetben halálos szén-monoxid mérgezést kaphatunk. Az igazán jó huzatú és tartós kémények belül samott füstjárattal rendelkeznek, és gyárilag huzatfokozó van építve rájuk. A kör keresztmetszetű samott cső ellenáll a savaknak és a hő hatásának. Kívülről hőszigetelő réteg és beton elem burkolja. Ez ugyan nem túlzottan természetközeli, de az élettartama ellensúlyozza a beépített energiát.

Tüzelőberendezések

Két tüzelőberendezésről írnék, melyeknél megvalósítható az égés és a hő kinyerésének szétválasztása, ezzel magas hatásfok és alacsony légszennyezés kibocsátás érhető el.

Rakétakályhák

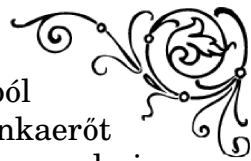
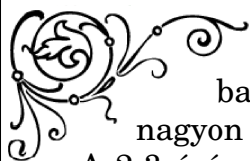
Olcsó, jellemzően hulladék anyagokból

felépíthető tüzelőberendezések, melyek a szegényedő rétegek számára jelenthetnek bölcs alternatívát az olcsó és rossz hatásfokú bevásárlóközponti kályhákhoz szemben. Magas égési hőmérséklet, másodlagos égés és viszonylag nagy hőtároló tömeg jellemzi őket. Akár vékony hulladék fával, gallyakkal is lehet benne fűteni, természetesen ennek is kellően száraznak kell lennie. Akár konyhai tűzhely is lehet, kályhával egybeépítve. Mivel viszonylag kicsi a tűztere, folyamatos táplálást igényel, viszont a tűz kihűnyása után még órákon vagy esetleg egy egész napon át ontja a meleget. A tűztér kialakításán nem érdemes spórolni, samott vagy még inkább hőszigetelő vermiculit elemek alkalmazásával.

Tömegkályhák

A kályhák kifejlesztését *dán* és *finn* szakemberek és egyetemek végezték, az első példány hazánkban 2004-ben épült *az azóta tragikus autóbalesetben elhunyt Szalai Péter otthonában*, aki a legtöbbet tette ezen kályhák elterjesztéséért. Egy ilyen kályhánál meg lehet valósítani a tökéletes „3T”-t, akár 1000 °C-nál magasabb hőmérsékletű égést, a fagázok és égési levegő tökéletes keveredését és hosszú égési időt. Mindez a különleges belső felépítésnek köszönhető. Belül nagy hőlékésnek ellenálló samott mag található, kívül pedig egy vagy több réteg kisméretű téglaburkolat mely a hőt tárolja és egyenletessé teszi a hőleadást. Az elsődleges égéstérben 700 fokig melegszik a tűz, melyhez az előmelegített másodlevegőt adagoljuk. Ez egy szűk torkolati járaton nagy sebességgel jut a másodégéstérbe, ahol alaposan keveredik, újra meggyullad és a maradék éghető anyag is kiég 1000 °C feletti hőmérsékleten. Innen kikerülve a füstgáz hosszú labirintusrendszeren, fűtött padkán és segédkéményen át jut a kéménybe, hőmérséklete akár 100 °C alá hűlve átadja szinte az összes meleget. A kályha nagy tömege miatt nagyrészt sugárzó hő formájá-

ban adja le energiáját, amely nagyon kellemes hőérzetet biztosít.

A 2-3 órás égés után a kéményt egy represszel el kell zárni, hogy a huzat további meleget ne szivattyúzzon ki a lakásból és a kályhából mint más tüzelőberendezéseknél, és utána a kályha csak 48-72 óra alatt hűl le. A belső mag a 12, 24 vagy 48 óránként esedékes begyújtáskor még rendkívül forró, így már kevéssel begyújtás után tökéletes hőmérsékleti viszonyok uralkodnak a jó hatásfokú égéshez. A szerkezet akár konyhai tűzhelybe is beépíthető, de nagyobb, az egész lakás kifűtésére alkalmas, 5-10 tonna tömegű szerkezetek is építhetők. Központi fűtésre vagy használati melegvíz előállításra is alkalmas lehet, a belső mag és a téglahéjak közé rakott csőkiágóval nyerve ki a szükséges hőmennyiséget. Puffertartályt általában nem igényel, mert a hőleadás egyenletes. A kályhába sütő is építhető, mely sokáig tartja a hőt. Előállítására idő és munkaigényes, viszont nagyrészt hazai alapanyagból, jelentős részben hulladékként

keletkező bontott téglából épül, 100%-ban hazai munkaerőt felhasználva. A beépített anyagok jelentős része újra felhasználható, vagy visszavezethető a természetbe annak károsítása nélkül (homok, kaolin és agyag tartalmú habarcs). Hatásfoka eléri a 90%-ot. A rakéta- és tömegkályhákról rendszeresen tájékoztatunk facebook oldalunkon és a tomegfutes.hu honlapon.

*Lenkei Péter, Levegő
Munkacsoport*

A cikk írásához felhasznált források: Hans-Peter Ebert: Fatüzelés, Cser Kiadó, Budapest, 2007.

Ianto Evans, Leslie Jackson: Rocket Mass Heaters - Superefficient Woodstoves YOU Can Build, A Cob Cottage Company Publication, 2006, 2007.

<http://www.stenovne.dk/englishnew01.html>

http://ecolinst.hu/extra/A_fa_es_tuzelese.flv

Szerkesztőség: Élőfalu Hálózat – 7478 Bárdudvarnok, Visnyeszéplak 48. Tel.: 06-30-9742-567, fényposta: namzi@tvn.hu

Szerkesztették: Zaja Péter – namzi, Gerzsány Róbert, Mohácsi Ferenc. **Tördelés:** Kiss Kornél.

További szerzők: Ács Sándorné, Darázsi Zsolt, Dóry István, Lenkei Péter, Molnár Géza, Nagyné Törő Krisztina, Szabadkai Andrea, Vásárhelyi Boglárka.

Lektorálta: Kajner Péter

Képek: 1. oldal – Lakberinfo illusztráció. <http://www.lakberinfo.hu/kert/kertek/2012-05-24-hogyan-alakitsunkki-madarbarat-kertet/>. 4. oldal – Tél Visnyeszéplakon – Zaja Péter. 5. oldal – Nyári élőfalu találkozó Magfalván – Gerzsány Róbert. 6. oldal – Szeri Fonó – Nagy Tamás. 8. oldal – Vackor Kuckó – Nagy Tamás. 11. oldal – Save Kishantos – Greenpeace, Somogyi-Tóth Péter. 12. oldal – Kenyérsütés a magfalvai Nyári élőfalu találkozón – Gerzsány Róbert. 16. oldal – A töltést megőrző „stay charged” akkuk előnyei – Panasonic. 20. oldal – Tömegkályha a Máriahalmi Ifjúsági Házban. – <http://www.faluedo.hu/php/page.php?5>

Továbbra sincs konkrét előfizetési díj, minden olvasót (különösen a papír alapú változatot igényelőket) arra kérünk, hogy anyagi lehetőségeihez mérten támogassa a munkánkat. A befolyt összegekből álljuk a technikai rész költségeit. Postabélyeget is elfogadunk! Bankszámlaszám: OTP 11743002-29912371 (Visnyeszéplaki Faluvédő és Közművelődési Egyesület)

Készült a **Természetes Életmód Alapítvány**, az **alapvető jogok biztosa jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyttese** és a **Humusz Szövetség** támogatásával.